

עין משפט
גזר מצוה

סז:

במה אשה פרק ששי שבת

מסורת הש"ס

בלל גדול. כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת ב' פ' בקונטרס אע"פ שלא נודע לו כי יניחם אמרין ימים שנימים היין ידעה לחלק שאי אפשר שלא שמע נימים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות וקשה לה"ר אליעזר דלמר בגמרא (לקמן דף ע"א.) קלר וטחן כגרוגרת כשגגת שבת וזדון מלאכות וזר וקלר וטחן כגרוגרת כזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גורלת קצירה וטחניה גורלת טחניה פירוש ואינו חייב אלא אחת וכשגת אחת איירי דבשמי שבתות היה חייב שמים דימים שנימים היין ידעה לחלק אלמלא אע"פ שודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא כזדון שבת קלר וטחן אפי' הכי לא הו"ל ידעה ומשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו שחטאתם שהיה לו ידעת חטא ועוד הקשה ריב"ז דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו לנה לן קרא ועוד קשה לר"י דמנן כפרק אמרו (ברכות דף ע"ו.) א"ר עקיבא שלמתי אמר ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמרו בגמרא היינו בני מנייה וקאמר בסוף שמעתי ולרב חסדא דלמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מנייה אי ימים שנימים היין ידעה לחלק או לא נדה מאי ימים שנימים איכא ומשני שגא עליה ועבלה וראתה וזרז וזא עליה והתם אפילו איחיה כמה שנים ולא עבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשעבלה ימי הימר שנימים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי הי"ג בני שבת אע"פ שלא שמע ימי הימר שנימים היין ידעה לחלק דגורת הכתוב היא שמהא שמירה לכל שבת ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרכה בשבת כתיב קרא וכנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר כרבי שמעון דהתם דלמר לא קן שאלו רבי אליעזר לרבי אליעזר אלא הנא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת:

מוסף רש"י

גד גדי וספר לא. התנן מלאכות וזר וקלר וטחן כגרוגרת כזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גורלת קצירה וטחניה גורלת טחניה פירוש ואינו חייב אלא אחת וכשגת אחת איירי דבשמי שבתות היה חייב שמים דימים שנימים היין ידעה לחלק אלמלא אע"פ שודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא כזדון שבת קלר וטחן אפי' הכי לא הו"ל ידעה ומשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו שחטאתם שהיה לו ידעת חטא ועוד הקשה ריב"ז דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו לנה לן קרא ועוד קשה לר"י דמנן כפרק אמרו (ברכות דף ע"ו.) א"ר עקיבא שלמתי אמר ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמרו בגמרא היינו בני מנייה וקאמר בסוף שמעתי ולרב חסדא דלמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מנייה אי ימים שנימים היין ידעה לחלק או לא נדה מאי ימים שנימים איכא ומשני שגא עליה ועבלה וראתה וזרז וזא עליה והתם אפילו איחיה כמה שנים ולא עבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשעבלה ימי הימר שנימים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי הי"ג בני שבת אע"פ שלא שמע ימי הימר שנימים היין ידעה לחלק דגורת הכתוב היא שמהא שמירה לכל שבת ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרכה בשבת כתיב קרא וכנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר כרבי שמעון דהתם דלמר לא קן שאלו רבי אליעזר לרבי אליעזר אלא הנא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת:

האומר גד גדי והתמול מזלי: וסנוק לא. עיף אל מהיו: אשכי וכושי. יום ולילה: יש בו משום דרכי האמורי. וכן כולן עד סוף פירקא גרסינן הרי זה מדרכי האמורי וה"ג במוספ': הוא בשמה והיא בשמו. הוא ואשמו מחליפין שמויהן זה בזה בלילה משום ניחוש: דוגי דני. המחזיק מכוויני: דן. אינו חק האמורי אלא ע"ז ממש ומייב משום קורא בשם עבודת גלולים: האומר לעורב לרץ. כשהוא קורא לומר לו כן מפני שהוא מנכר בשויות ולוחש לו לחש זה: שקרא ערבים. אומר יומא משאל חביריו. ול"ג שקרא כעורב: שקרא ערבים. כתרנגול כמו קרא גברא ויומא דף כ"ו: אשש ואוסי. כתי שמהא גרבה מריה זיינו: המבקע בינים כותל. ואית דגרסי בינים (ו) מקבעת לאמר שיאלו האפרוחים מזמתו (ו) הקליפות במקל וקובעתן כותל לפניהם וזה לנחש שלא ימומו: המרקד לכותל. כשעושה כותל מרקדת לפניו והוא ניחוש שיתחוק: המפקק לערבים. כשנתנת בקדרה משתקת את כל העומדים כדי שיתבטלו ולגרסינן מנחות: הי"ג אבל נותנין קיסם של כוס. מורי"ד: וחוק הוא כמותן ומועיל לנשל ואין זה לנחש: הי"ג אבל אפרו חכמים בשבטי וכושי. אע"פ שמשום דרכי האמורי אין זו אפרו חכמים מפני הסכנה שלא יבלע: בול של מלח. מלח אגריף מלח בשביל שחאיר ותדליק שאין זה ניחוש אלא מסייע ממש שהמלח גולל את השמן וימשך אחר הפחילה: טע והרסיס. מננין את השמן ואינו דולק מהר: דמכסי שרגא דמשחא. שעושה לו כיסוי למעלה ממחר לדילק: נפט. כשמגלין אותו האור הולך ונמשך אליו ומנעיר: חמרא וחי. כשמזוגין ונותנין כוס אומר כן לכרעה בעלמא:

האומר גד גדי וסנוק לא אשכי וכושבי יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר יהעורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי ד' דונו דני יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר לו לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירו לי וזכור לטובה יש בו משום דרכי האמורי האומר שחמו תרנגול זה שקרא ערבים ותרנגולת שקראה גברית יש בו משום דרכי האמורי אשתה ואותיר אשתה ואותיר יש בו משום דרכי האמורי יש בו משום דרכי האמורי והמגיס בפני אפרוחים יש בו משום דרכי האמורי המרקדת והמונה שבעים ואחד אפרוחין בשביל שלא ימומו יש בו משום דרכי האמורי המרקדת לכותל והמשתקת לערשים והמצווחת לגרסינן יש בו משום דרכי האמורי המשתנה בפני קדירתה בשביל שתבשל מהרה יש בו משום דרכי האמורי אבל נותנין קיסם של תות ושברי זכוכית בקדירה בשביל שתבשל מהרה וחכמים אוסרין (ו) בשברי זכוכית מפני הסכנה תנו רבנן ונותנין בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק ונותנין טיט וחרסית תחת הנר בשביל שתמתין ותדליק אמר רב זוטרא האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא קעבר משום יבל תשחית חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרכי האמורי מעשה ברבי עקיבא שעושה משחה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהוין:

הדרן עלך במה אשה

בלל גדול. כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת ב' פ' בקונטרס אע"פ שלא נודע לו כי יניחם אמרין ימים שנימים היין ידעה לחלק שאי אפשר שלא שמע נימים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות וקשה לה"ר אליעזר דלמר בגמרא (לקמן דף ע"א.) קלר וטחן כגרוגרת כשגגת שבת וזדון מלאכות וזר וקלר וטחן כגרוגרת כזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גורלת קצירה וטחניה גורלת טחניה פירוש ואינו חייב אלא אחת וכשגת אחת איירי דבשמי שבתות היה חייב שמים דימים שנימים היין ידעה לחלק אלמלא אע"פ שודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא כזדון שבת קלר וטחן אפי' הכי לא הו"ל ידעה ומשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו שחטאתם שהיה לו ידעת חטא ועוד הקשה ריב"ז דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו לנה לן קרא ועוד קשה לר"י דמנן כפרק אמרו (ברכות דף ע"ו.) א"ר עקיבא שלמתי אמר ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמרו בגמרא היינו בני מנייה וקאמר בסוף שמעתי ולרב חסדא דלמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מנייה אי ימים שנימים היין ידעה לחלק או לא נדה מאי ימים שנימים איכא ומשני שגא עליה ועבלה וראתה וזרז וזא עליה והתם אפילו איחיה כמה שנים ולא עבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשעבלה ימי הימר שנימים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי הי"ג בני שבת אע"פ שלא שמע ימי הימר שנימים היין ידעה לחלק דגורת הכתוב היא שמהא שמירה לכל שבת ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרכה בשבת כתיב קרא וכנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר כרבי שמעון דהתם דלמר לא קן שאלו רבי אליעזר לרבי אליעזר אלא הנא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת:

על ידי שגגת שבת ששכת ששבת היום. מדקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דרישא גדלין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בענין זה ולא נודע לו כי יניחם שחטא: חייב על כל שבת ושבת. ואע"פ שלא נודע לו כי יניחם והעלם אחד הוא אמרין ימים שנימים היין ידעה לחלק שאי אפשר שלא שמע נימים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות וקשה לה"ר אליעזר דלמר בגמרא (לקמן דף ע"א.) קלר וטחן כגרוגרת כשגגת שבת וזדון מלאכות וזר וקלר וטחן כגרוגרת כזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גורלת קצירה וטחניה גורלת טחניה פירוש ואינו חייב אלא אחת וכשגת אחת איירי דבשמי שבתות היה חייב שמים דימים שנימים היין ידעה לחלק אלמלא אע"פ שודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא כזדון שבת קלר וטחן אפי' הכי לא הו"ל ידעה ומשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו שחטאתם שהיה לו ידעת חטא ועוד הקשה ריב"ז דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו לנה לן קרא ועוד קשה לר"י דמנן כפרק אמרו (ברכות דף ע"ו.) א"ר עקיבא שלמתי אמר ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמרו בגמרא היינו בני מנייה וקאמר בסוף שמעתי ולרב חסדא דלמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מנייה אי ימים שנימים היין ידעה לחלק או לא נדה מאי ימים שנימים איכא ומשני שגא עליה ועבלה וראתה וזרז וזא עליה והתם אפילו איחיה כמה שנים ולא עבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשעבלה ימי הימר שנימים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי הי"ג בני שבת אע"פ שלא שמע ימי הימר שנימים היין ידעה לחלק דגורת הכתוב היא שמהא שמירה לכל שבת ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרכה בשבת כתיב קרא וכנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר כרבי שמעון דהתם דלמר לא קן שאלו רבי אליעזר לרבי אליעזר אלא הנא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת:

1 (א) ומוספתא פ"ח. (ב) וספ' (ג) וספ' עין קעט
אחת הקפת ומי מחמת
כש"ל. (ד) ומוספתא פ"ג.
(ה) כריתות טו. וספחים ג.

1 אחר ענין י' והשברים
את הר קדשי הירובים לנד
שלוק והמלאכה לפני
ממקד
2 הנשבעים באשמת
שטרון האמר דו אלוף דן
ודו דרך באר שבע הפסול
ולא יקמונו עד.

3 כי העור אל עיר ימים
רבים לתלות עליה
לחפשה לא תשחית את
עצה לרדת עליו דיון כי
משנו האכל ואינו לא
התברר כי האדם עז השדה
לכא מפניך במצוה
דברים כ י"ט

הנהוה הב"ח
(א) נפלא שחמטל מהרה
אבל אסרו חכמים בסגור
זמית: (ב) רש"י ד"ס
התקפת ימי אית דגרסי
התקפת כ"ל זמית בינים
מתק: (ג) בא"י האמיתים
מתרת הקליפת:

לעני רש"י
מורי"ד. עין מת.

רבינו חננאל
תיר נותנין בול של מלח
לתוך הנר כדי שאיר
והדליק. טיט וחרסית תחת
הנר כדי שתמתין ותדליק.
המרא חייא לפום רבנן
ותלמידיהוין.
הדרין עלך במה אשה
ו"צאה
ע"פ שב"ע
כלל גדול אסרו בשבת.